

Jubileumsstolen - Sveriges äldsta tapetserar-signatur

En dag i början av januari 2001 lossade Kungl. Husgerådskammarens tapetserarmästare Bengt Bergman den gamla klädseln av kungsblå silkessammet från den lösa stoppramen på en av de förgyllda rokokostolar som f.n. iståndsätts i konservatorssateljéerna.

Tidigare hade endast påskrifter med blyerts direkt på domestiken (det enkla tyget under själva möbelklädseln) gjorda av 1800- och 1900-talens tapetserare varit kända.

Att tapetserare Wanström var okänd beror dock främst på att han har verkat i skuggan av husgerådsmästaren Sterky, vilken undertecknade alla räkningar på tapetserararbeten.

I Husgerådskammarens räkenskaper för 1793 finns mycket riktigt en räkning undertecknad av Sterky, som talar om "gammalmodiga stolar & som nyttjas vid förefallande ceremonier". Bland dessa, som enligt räkningen försågs med ny klädsel av mörkblå sammet och uddiga guldgaloner, återfinns möjligen denna stol.

En sirlig rokokostol från 1700-talets mitt betraktades naturligtvis som "gammalmodig" 1793, då inredningsmodet var strikt och klassicerande. Stolens förgyllning och rikt skurna dekor berättar också att det handlar om en stol med hög status som användes av de kungliga i samband med särskilda ceremonier.

Vad var då "Jubbel fästen" som föranledde att Wanström klädde om denna stol? Den s.k. Jubelfesten ägde rum i Uppsala i mars 1793 för att fira 200-årsminnet av Uppsala möte. Detta kyrkomöte, som öppnade den 1 mars 1593, hade sammankallats av hertig Karl (sedermera kung Karl IX) utan hans brorsons, den katolske kung Sigismunds hörande.

Mötet avskaffade Johan III:s katolskt färgade liturgi, antog den oförändrade Augsburgska trosbekännelsen av 1530 och befäste den evangelisk-lutherska kyrkoordningen, alltså den trosbekännelse och kyrkoordning som än idag gäller inom Svenska Kyrkan.

Statskontoret hade beviljat 12 000 riksdaler för firandet av Jubelfesten 1793 och hur dessa pengar användes kan man se i en särskild redovisning bevarad i Slottsarkivet. Utöver den unge kung Gustav IV Adolf, hans farbror hertig Karl (XIII) och dennes gemål hertiginnan Hedvig Elisabet Charlotta, skulle också utländska diplomater samt uppvaktning och tjänstefolk av alla grader logeras på Uppsala slott, som vid denna tid var i miserabelt skick.

För att göra rummen någorlunda beboeliga och presentabla sändes från Husgerådskammaren i Stockholm trettioen stora vagnslaster med representativa möbler och textilier. Enklare möbler, som t.ex. tvåmansängar och träbord, tillverkades lokalt av Uppsalas snickare.

Hovtapetserare Wanström hörde till den personal som redan i februari reste till Uppsala för att inreda de kungliga gemakerna och iordningställa domkyrkan. Hertiginnan berättar i sin dagbok att kyrkan hade illuminerats för att skänka glans åt festen, men att detta hade "ordnats så dåligt, att det hela gjorde ett mycket tarfligt intryck". För den misslyckade illumineringen, festbelysningen, kan man knappast beskylla Wanström. Däremot hade han säkert arbetat med att dekorera kyrkans interiör med band annat kronkläde samt att lägga kraftigt blått kläde på gatorna mellan slottet och kyrkan där den kungliga processionen skulle gå.

Förutom möbler, finner man i packlistorna över vagnslasterna som kvitterats av respektive åkare, guldbroderade bärhimlar att hålla över de kungliga, silverpukor och trumpeter, ståndsdrabanternas ålderdomliga paraduniformer samt åtskilliga buntar kronkläde och blått gatukläde. Än idag används kronkläde, blått yllekläde med kronor på, när Husgerådskammaren dekorerar inför olika ceremonier där Kungafamiljen deltar, till exempel utdelningen av Nobelpriset i Konserthuset.

Av Jubelfestens räkenskaper framgår också vad de kungliga och deras uppvaktning åt och drack under den vecka de vistades i Uppsala. Så gott som varje dag serverades hummer, ostron, kaviar, karp, kyckling, lamm, kalv, älg, ren.

Detta sköljdes ner med åtskilliga buteljer vin såsom champagne, bourgogne, mosel, rhen, bordeaux, pontac, malaga samt seltersvatten. Wanström och den övriga betjäningen, inklusive Hovkapellet under Haeffners ledning, tycks inte ha fått smaka dessa läckerheter. I stället erhöll de kostpengar, det vill säga traktamenten, noggrant anpassade summor i förhållande till ställning och värdighet.

Det är tveksamt om den av Wanström omklädda stolen användes vid den kungliga taffeln i Uppsala, snarare under ceremonin i domkyrkan eller vid mottagningar på slottet.

Idag används den däremot i samband med de stora middagarna i Karl XI:s galleri på Kungliga slottet i Stockholm. Då placeras den vid någon av de kungliga platserna vid mitten av det cirka 40 meter långa bordet.

Stina Odlander-Haubo
Fil kand , Konsthistoriker